
AZ MTA REGIONÁLIS TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG HÍREI

REGIONÁLIS ISMERETEK OKTATÁSA A MAGYAR FELSŐOKTATÁSBAN

(az MTA Regionális Tudományos Bizottsága szegedi
tanácskozásáról)

LENGYEL IMRE

Az MTA Regionális Tudományos Bizottsága 1998. március 25-én Szegeden tartotta ülését "Regionális ismeretek oktatása a magyar felsőoktatásban" címmel. A bizottság tagjain kívül meghívott szakemberek, a regionális tudomány ismeretanyagához kötődő tárgyak vezető egyetemi oktatói is részt vettek az összejövetelen. Ezt a rendezvényt a Regionális Tudományos Bizottság múlt év őszén megalakult Felsőoktatási Albizottsága szervezte (mellékeljük az Albizottság céljáról és működéséről szóló ismertetőt).

A megvitatott téma aktualitását az adta, hogy egyre több egyetemen és főiskolán kezdődött el olyan képzések szervezése, olyan tárgyak oktatása, amelyek a gazdaság és társadalom területiségének, térbeliségének főbb kérdéseivel foglalkoznak. Napjainkban egyre inkább érződik a felkészült regionalisták hiánya, a területfejlesztéssel, regionális politikával magas szinten foglalkozó szakemberek száma elenyésző. Nemcsak a regionalisták száma kevés, hanem általában is hiányzik Magyarországon az általános műveltségéből "a területiség", a gazdasági döntéseket koordináló döntési központok és intézmények, a nagyobb vállalatok szakemberei, a települések vezetői, képviselői és tanácsadói stb. sok esetben nem ismerik és nem értik a piactudomány területi folyamatainak mozgatórugóit. Úgy tűnik, hogy az egyetemi hallgatók egyre szélesebb körében is van igény olyan kurzusok iránt, amelyek az EU regionális politikájával, a decentralizált területfejlesztéssel, a települések életével stb. foglalkoznak. A regionális ismeretek iránt megnyilvánuló igények, a hiányzó tananyagok, a fogalmi tisztázatlanságok stb. természetesen felvetik az egyetemi és főiskolai oktatók közötti szakmai kapcsolatok erősítésének szükségességét is.

Az ülést *Rechnitzer János* (MTA RKK), a Regionális Tudományos Bizottság elnöke nyitotta meg és vezette le. Megnyitójában a téma fontosságának bemutatása mellett a Bizottságot érintő több aktuális kérdést és eseményt ismertett. Első szavaival *Enyedi Györgyöt* köszöntötte abból az alkalomból, hogy tudományos munkásságáért és hazai tudományteremtő tevékenységéért megkapta a Széchenyi-díjat. A megnyitót követően *Mészáros Rezső* (JATE), az eseménynek helyet adó egyetem rektora köszöntötte a megjelenteket és fejtette ki gondolatait az egyetemek regionális szerepköréről, a szegedi felsőoktatási integrációs törekvésekről. Ezt követően *Lengyel Imre* (JATE) ismertette a Felsőoktatási Albizottság célját és tervezett működését.

A továbbiakban felkért előadók mutatták be, hogy oktatási intézményükben hogyan és mi módon folynak a regionális tudományhoz kötődő képzések. Elsőként *Enyedi György* (MTA RKK - ELTE) ismertette az ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet és Továbbképző Központ szervezésében folyó posztgraduális terület- és településfejlesztési képzés szerkezetét, tartalmát. *Korompai Attila* (BKE) röviden áttekintette, hogy a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen milyen képzések és szakirányok vannak, majd válaszolt a Gazdaságföldrajzi Tanszék által koordinált területfejlesztési szakirányt. *Rechnitzer János* ismertette a Széchenyi István Főiskolán folyó településgazdász szakirány főbb jellemzőit és kitért a főiskola és az MTA RKK közös, Regionális és Településgazdászati Tanszékének működésére. *Lengyel Imre* a JATE-n folyó közgazdasági képzést és egyik specializációját, a közszolgálati és nonprofit specializációt ismertette, ahol több regionális tárgyat oktatnak és területfejlesztésből szigorlatot is tesznek a hallgatók. *Nemes Nagy József* (ELTE) röviden válaszolt a geográfus szak stratégiáját és képzésének sajátosságait. *Sántha Attila* (JPTE) áttekintette mind a graduális, mind a posztgraduális regionális képzés jellemzőit, tantervét és részletesen beszélt a regionális politika és gazdaságtan doktori (PhD) programról.

A közvetlen hangnemben, jó hangulatban lezajlott előadások után több hozzászóló kifejtette véleményét, elmondta gondolatait. *Süli-Zakar István* (KLTE) ismertette a debreceni geográfus szak jellemzőit, a végzős hallgatók elhelyezkedésének lehetőségeit. *László Mária* (JPTE) válaszolt a pécsi geográfus és földrajzos képzések sajátosságait. *Kóródi József* (Habitat) és *Kovács Géza* (BKE) javaslatokat tettek a Felsőoktatási Albizottság tevékenységének kiterjesztésére.

Délután a tanácskozás a JATE Közgazdasági Tanszékcsoportján folytatódott, ahol *Enyedi György* felavatta a közelmúltban létesített Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszéket. Ezt követően *Farkas Beáta* (JATE) ismertette a JATE-n szervezett, jelenleg akkreditálás alatt álló közgazdaságtudományi doktori (PhD) programot, amelynek két alprogramjában is van regionalista specializáció. A Felsőoktatási Albizottság tervezett hírlevelének (próbaszámának) rövid megvitatása után az Albizottság további rendezvényére is javaslat született: *Korompai Attila* szervezésében ősszel a BKE-n lesz egy műhelybeszélgetés a regionális tudomány alapfogalmairól, az egyes fogalmak értelmezésének és hatókörének problémáiról. A műhelybeszélgetésen nemcsak a Bizottság tagjai, hanem az érdeklődő egyetemi és főiskolai oktatók is részt vehetnek, kifejthetik álláspontjukat.

Az MTA Regionális Tudományos Bizottsága Felsőoktatási Albizottságának céljáról és működéséről

Az MTA Regionális Tudományos Bizottsága 1997. november 12-i ülésén határozott arról, hogy a regionális tudományok oktatásának támogatására létrehozza a *Felsőoktatási Albizottságot*.

A Felsőoktatási Albizottság életre hívását az indokolta, hogy napjainkban közel harminc magyar egyetemen és főiskolán működnek már olyan képzések, avagy folyik olyan tárgyak oktatása, amelyek ismeretanyaga a gazdaság és társadalom lokalitásához és/vagy regionalitásához kapcsolódik. A területi ismeretek oktatása iránti igény az elmúlt néhány évben fokozatosan élénkült, párhuzamosan a világban

zajló globalizációs folyamatokkal, az önkormányzatok önállóságának növekedésével, a területfejlesztés decentralizációjával, az Európai Unióhoz való csatlakozással stb. A felsőoktatási intézmények alapprofiljából adódóan ennek a heterogén, multidiszciplináris ismeretanyagnak az oktatása más-más bevezető kurzusokra alapozva, eltérő szemléletben és fogalomrendszerrel, különböző tudományágakhoz kötődő oktatók közreműködésével történik.

A regionális tudomány ismeretanyagának oktatásához felhasználható magyar nyelvű *tananyagok* választéka igen szűkös. Az utóbbi időben széles körben elfogadottá vált, hogy a regionális tudomány jellegéből adódóan a nemzetközi szakirodalom eredményeinek jelentős része nem vehető át és nem oktatható mechanikusan, a tananyagok adaptálásakor pedig a hazai regionális sajátosságokból kell kiindulni. A hiányzó tananyagok színvonalas összeállításához pedig össze kell fogniuk a felsőoktatási intézmények oktatóinak, és támaszkodniuk kell a kutatóintézetekben elért eredményekre is.

A Felsőoktatási Albizottság *elsődleges célja* elősegíteni azt, hogy a különböző egyetemeken és főiskolákon a regionális tudományhoz kapcsolódó tárgyak oktatói közötti *szakmai kapcsolatok* létrejőjenek, megerősödjenek és kialakuljon egy olyan fórum, egy olyan *együttműködési keret*, amely a tudományos versengésre lehetőséget teremtve a képzések minőségi javulását, a *modul- és kreditrendszerek* egymáshoz illeszthetőségét eredményezheti a felsőoktatási intézmények széles körében.

A fenti cél érdekében az Albizottság:

- az MTA más tudományos bizottságaihoz tartozó, avagy köztestületi tagsággal nem rendelkező oktatókat is bevonja az Albizottság tevékenységébe,
- lehetőséget teremt az Albizottság tagjai és a regionális tudományhoz kapcsolódó intézmények közötti információk rendszeres áramlására,
- rendezvényeket, vitauléseket szervez, ahol az egyes témakörök oktatásának főbb kérdéseit a tagok megvitathatják.

A Felsőoktatási Albizottság a működése során:

- évente kétszer, a szemeszterek elején *hírlevelet* állít össze és küld el mindegyik tagjának, amelyben megtalálhatók a legfontosabb események információi: egyetemi és kutatóintézeti rendezvények, kiadványok, pályázatok, képzések stb. leírása és/vagy felsorolása,
- alkalmanként internetes *körlevélben* tájékoztatja tagjait az aktuális információkról,
- egy-egy konkrét témakörben *vitaulést* szervez, várhatóan évente kétszer, amely összejövetelnek lehetőleg mindig más-más városban levő felsőoktatási intézmény ad helyet.

A Felsőoktatási Albizottság működését irányítja:

elnök: *Lengyel Imre* (tanszékvezető egyetemi docens, JATE Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszék)

társelnökök: *Korompai Attila* (tanszékvezető egyetemi docens, BKE Gazdaságföldrajzi Tanszék), *Sántha Attila* (tanszékvezető egyetemi tanár, JPTE Agrár-, Környezet- és Regionális Gazdaságtan Tanszék)

titkár: *Buzás Norbert* (tudományos munkatárs, JATE)

Budapest, 1998. február 5.